

Het lijfblad van de tuinliefhebber

Het weekblad *The Gardeners' Chronicle* was lange tijd toonaangevend in Groot-Brittannië en ver daarbuiten op het gebied van horticultuur (sierteelt), en bestond onder deze titel, al dan niet met wisselende toevoegingen, van 1841 tot en met 1985, daarna ging het op in *Horticulture Week*. Het werd opgericht in 1841 door de drukker William Bradley en drie horticulturnisten: Sir Joseph Paxton, baron Charles Wentworth Dilke en John Lindley.

Paxton (1803–1865) werd befaamd als de hovenier van de Hertog van Devonshire op diens landgoed Chatworth. Hij was niet alleen een voortreffelijk hovenier maar ontwierp ook grandioze kassen in ijzer en glas, culminerend in zijn ontwerp van het Crystal Palace voor de Wereldtentoonstelling van 1851 in Hyde Park (124 bij 564 meter, 9,2 hectare oppervlakte).

Baron Charles Wentworth Dilke was een beschermer van de kunsten, horticulturnist en liberaal politicus, een drijvende kracht achter de wereldtentoonstelling van 1851.

John Lindley was botanicus en horticulturnist en de eerste redacteur van het tijdschrift; zelf een complete autodidact, was hij van 1829 tot 1861 hoogleraar botanie aan University College, Londen. De keuze van Lindley als redacteur impliceerde een keuze voor wetenschappelijk gefundeerde horticultuur en garandeerde een nauwe band van het tijdschrift met de wetenschappelijke botanie. Dat karakter heeft het tijdschrift altijd behouden.

De Artis Bibliotheek heeft een lange serie, vrijwel volledig vanaf deel 1 (1841) tot en met deel (). Alleen uit de tijd van de Eerste Wereldoorlog is er een lacune: deel ... ontbreekt. Jammer genoeg heeft in een deel van de jaargangen de boekbinder gemeend de advertentiepagina's te moeten verwijderen. Advertenties zijn historisch gezien soms net zo interessant als redactionele tekst.

De redactie beschrijft in het eerste nummer van de eerste jaargang de doelgroepen: de hovenier en de tuinliefhebber, de bosbouwer, de landschapsarchitect, de landarbeider, de wegenbouwer en de 'drainer' (degene die zorgt dat landbouwgrond ontwaterd wordt, bijvoorbeeld door greppels). Aan die wegenbouwer zou ik zelf niet zo gauw gedacht hebben. De redactie is van plan over alles te bichten wat verband houdt met de horticultuur, inclusief natuurlijke historie voorzover relevant voor de horticultuur; verder wil men alle relevante publicaties aankondigen en recenseren. Elke week is er bovendien een kalender van horticulturele werkzaamheden.

Aanvankelijk had het tijdschrift de pretentie een algemeen blad te zijn, zij het met een specialisatie in landbouw en sierteelt. Daarom kennen de vroege

jaargangen de rubrieken "Home News" (Binnenlands Nieuws) en "Foreign" (Buitenlands Nieuws). Zo vinden we bijvoorbeeld in 1841 onder het kopje "Foreign":

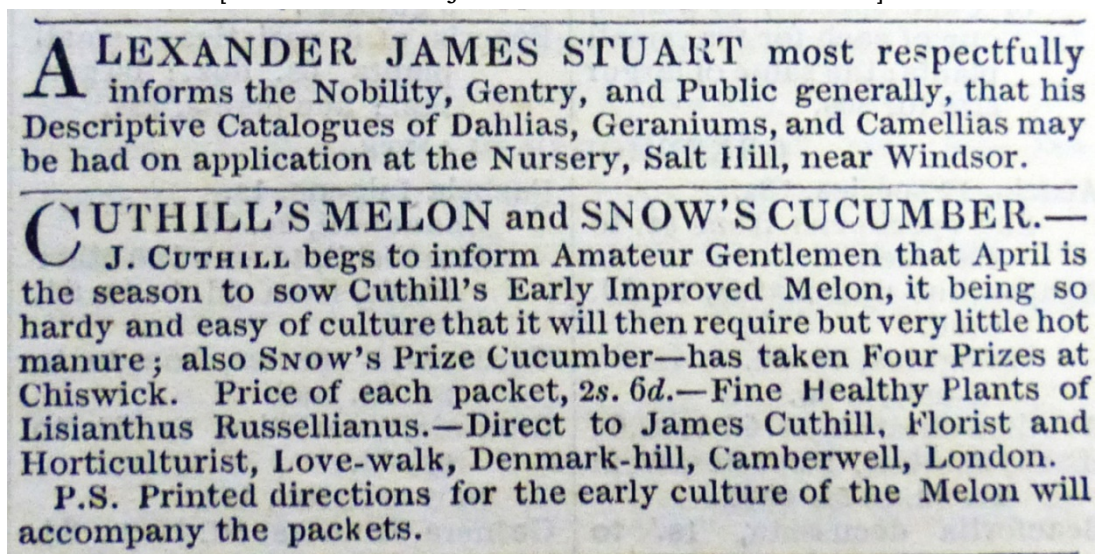
FRANKRIJK. *Vervalste brieven van de Koning*. De redactie van het tijdschrift *la France*, aangeklaagd wegens de vervalsing en publicatie van drie brieven die zogenaamd geschreven zouden zijn door Louis Philippe, zijn in vrijheid gesteld als gevolg van een beslissing van het *Cour d'Assizes* (een Franse rechtbank met juryrechtspraak die bevoegd is om te oordelen over misdrijven).

[Illustratie: stukje tekst met Home News]

Er zijn veel advertenties, bijvoorbeeld van kassenbouwers, bedrijven die gereedschappen te koop aanbieden, kwekers die hun specialiteiten aanprijzen, enzovoort.

[Illustratie: stukje tekst met twee advertenties]

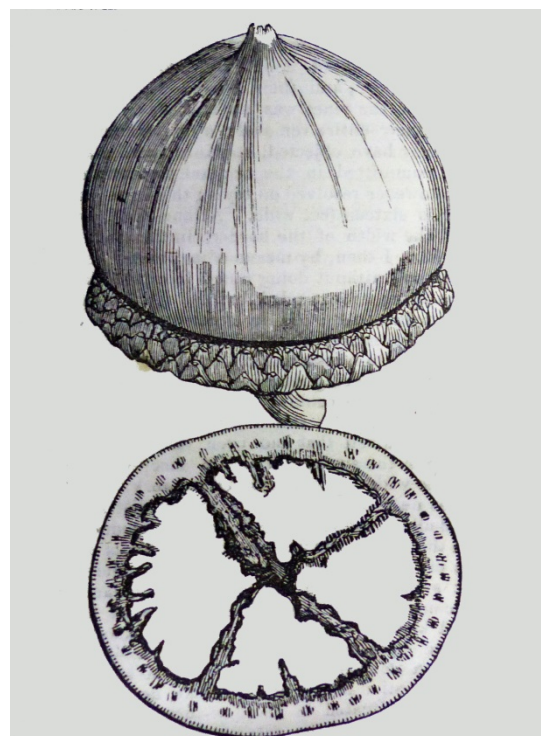

De jaargangen door zien we ook een staalkaart van illustratietechnieken. Het blad was vanaf het begin geïllustreerd, eerst zeer sober met eenvoudige lijntekeningen uitgevoerd als houtsnede, later ook met houtgravures naar foto's, foto's in autotypie (rasterdruk), tenslotte zelfs met een of meer kleurplaten in driekleurendruk (Supplement to the *Gardeners' Chronicle*).

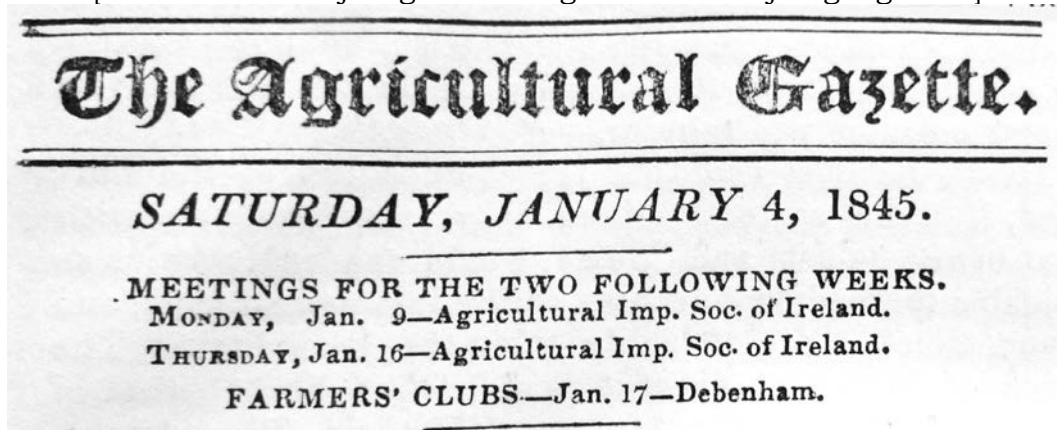
[Illustratie: een kleurenplaat uit jaargang 1914]

Een typerend artikelje in de eerste jaargang, geschreven door de redacteur John Lindley, dat de nauwe banden met de wetenschappelijke botanie illustreert, is een stukje 'A new oak' (Een nieuwe eik) waarin een beschrijving door George Bentham van een pas ontdekte nieuwe eikensoort uit Guatemala (*Quercus skinneri*), geïllustreerd met een houtgravure van de eikel en zijn doorsnede. Dit artikel is in feite de eerste wetenschappelijke beschrijving van deze eikensoort. Omdat Bentham de beschrijving geleverd heeft voor het stukje in de Gardeners' Chronicle wordt de naam volledig geciteerd als *Quercus skinneri* Bentham. [Illustratie bij het stukje 'A new oak', met eikel en doorsnede van de eikel]

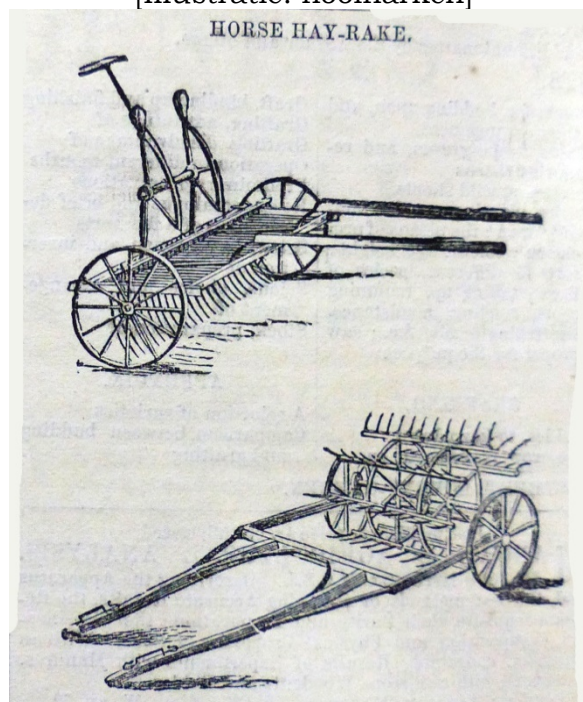
De vroege jaargangen bevatten een aparte afdeling voor de landbouw, waarschijnlijk met een andere redactie dan het horticulturele gedeelte, maar namen van redacteuren worden niet genoemd: 'The Agricultural Gazette'. Aanvankelijk wordt dit deel alleen aangekondigd met een kopje in een kolom, maar vanaf 1856 wordt de titel van het blad: *The Gardeners' Chronicle and Agricultural Gazette*. In 1876 verdwijnt 'Agricultural Gazette' weer uit de titel.

[Illustratie: hoofdje 'Agricultural gazette' uit de jaargang 1845]

Het landbouwkundig gedeelte heeft uiteraard ook zijn typerende afbeeldingen, bijvoorbeeld van hooiharken met paardentraction in advertenties voor landbouwwerktuigen.

[Illustratie: hooiharken]

De onderwerpen reflecteren de wisselende interesses van de lezers in de loop der tijden. Tegen het einde van de negentiende eeuw, als de orchideeëngelte een hoogtepunt bereikt, worden regelmatig de veiligprijzen genoemd van in partijen in het wild verzamelde orchideeën. En tussen 1909 en 1940 publiceren diverse belangrijke plantenjagers ('planthunters') zoals Ernest Wilson, Reginald Farrer

en Frank Kingdon-Ward, hun reisverslagen in vele afleveringen — een fenomeen waar ik bij een andere gelegenheid op in hoop te gaan.

[Illustratie: foto van een gladiool
gereproduceerd in rastercliché uit jaargang 1914]

